

Sygn. akt: II AKa 256/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Wiesław Kosowski
Sędziowie	SSA Grzegorz Wątroba SSO del. Andrzej Ziębiński (spr.)
Protokolant	Agnieszka Przewoźnik

przy udziale Prokuratora Okręgowej w Bielsku-Białej Romana Bebaka

po rozpoznaniu w dniu 28 lipca 2016 r. sprawy

wnioskodawczyni **B. S.**

- w przedmiocie zadośćuczynienia -

na skutek apelacji prokuratora i pełnomocnika organu uprawnionego do reprezentowania Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w B. oraz Prezesa Sądu Rejonowego w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku - Białej z dnia 11 marca 2016 roku

sygn. akt III Ko 41/15

1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;
2. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

SSO del. Andrzej Ziębiński SSA Wiesław Kosowski SSA Grzegorz Wątroba

Sygn. akt II AKa 256/16

UZASADNIENIE

Od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 11 marca 2016 r., wydanego w sprawie o sygn. akt III Ko 41/15, apelacje wniosli: prokurator i organy uprawnione do reprezentowania Skarbu Państwa - Prezes Sądu Okręgowego w B.i Prezes Sądu Rejonowego w B..

Prezes Sądu Okręgowego w B. zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść wnioskodawcy, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 445 § 1 k.c. poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów i brak uzasadnienia przyjętego kryterium kwotowego, podczas gdy wysokość zadośćuczynienia należy oceniać indywidualnie i stosownie

do rozmiarów krzywdy i skutków, jakie tymczasowe aresztowanie w konkretnym przypadku spowodowało, a także przy zastosowaniu wypracowanego orzecznictwa w tym zakresie;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 554 § 3 k.p.k. w zw. z art. 67 § 2 k.p.c. poprzez brak określenia jednostki Skarbu Państwa, która ma zapłacić zadośćuczynienie, którą winna być Prokuratura Okręgowa w B..

Stawiając powyższe zarzuty, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od Skarbu Państwa - Prokuratury Okręgowej w B. na rzecz wnioskodawczyni kwoty nie większej niż 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia za tymczasowe aresztowanie lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej do ponownego rozpoznania.

Prezes Sądu Rejonowego w B. zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść wnioskodawcy, zarzucając:

1. naruszenie przepisu art. 554 § 3 k.p.k. w zw. z art. 67 § 2 k.p.c., art. 1060 k.p.c., które miało wpływ na wydanie wyroku, poprzez zaniechanie wskazania w wyroku *Statio Fisci* - Skarbu Państwa, od którego zasądzone odszkodowanie;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na błędnym przyjęciu, że wskutek działania Sądu Rejonowego w B. uczestniczka doznała krzywd związanych z zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem, związany z nagłośnieniem w mediach postawienia jej zarzutu o charakterze korupcyjnym, skutkiem czego utraciła dobre imię, jak również że wskutek działań Sądu Rejonowego wnioskodawczyni doznała upokorzenia, będąc zmuszona spać na materacu na podłodze w celi i przebywać w warunkach urągających jej godności;

3. naruszenie przepisu art. 445 § 1 i 2 k.c. poprzez ustalenie zbyt wysokiego zadośćuczynienia w stosunku do doznanych przez wnioskodawczynię krzywd.

Podnosząc te zarzuty, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wskazanie, iż organem Skarbu Państwa - *Statio Fisci* właściwym do zapłaty odszkodowania jest Prokuratura Okręgowa w B..

Prokurator zaskarżył wyrok na niekorzyść wnioskodawczyni w zakresie wysokości zasądanego zadośćuczynienia, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na przyjęciu, że zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie od dnia 19 grudnia 2006 r. do 9 stycznia 2007 r. w wysokości 30.000 zł jest odpowiednie, podczas gdy prawidłowo przeprowadzona ocena całości okoliczności sprawy prowadzi do wniosku, że wskazana kwota jest niewspółmiernie wysoka w stosunku do całokształtu okoliczności, a w szczególności okresu pozbawienia wolności wnioskodawczyni.

Podnosząc te zarzuty, prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez obniżenie zasądanego zadośćuczynienia do kwoty nieprzekraczającej 20.000 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Żadna z wniesionych apelacji nie zasługiwała na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutów obrazy przepisów prawa przez zaniechanie wskazania w wyroku jednostki Skarbu Państwa (*statio fisci*), od której zasądzone zadośćuczynienie, należy stwierdzić, iż Sąd Apelacyjny w Katowicach konsekwentnie prezentuje stanowisko, iż wadliwe oznaczenie w wyroku jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, a także brak takiego oznaczenia nie zmienia istoty odpowiedzialności strony, którą zawsze pozostaje Skarb Państwa (zob. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach - z dnia 19 lutego 2016 r., II AKa 516/15, OSA w Katowicach 2016, z. 1, poz. 22; z dnia 21 kwietnia 2016 r., II AKa 109/16, niepubl.; z dnia 16 czerwca 2016 r., II AKa 199/16, niepubl.). W sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne stosowanie środków przymusu to nie te jednostki, które te środki stosowały, ale Skarb Państwa był stroną tego postępowania i to

wobec niego kierowane były roszczenia. Wynika to z treści art. 34 k.c., który stanowi, iż Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nienależącego do innych państwowych osób prawnych. Skoro działanie organów państwowych doprowadziło do wyrządzenia szkody, to pokrzywdzony niesłusznym stosowaniem środków przymusu staje się na płaszczyźnie cywilnoprawnej wierzycielem występującym ze swoim roszczeniem właśnie przeciwko Skarbowi Państwa. Z tego powodu w zaskarżonym wyroku prawidłowo zasądzono kwotę zadośćuczynienia od Skarbu Państwa. To, że w wyroku nie wskazano statio fisci, nie ma wpływu na treść orzeczenia. Dlatego omawiane zarzuty apelacji, formułowane jako obraza art. 554 § 3 k.p.k. w zw. z art. 67 § 2 k.p.c., ewentualnie także art. 1060 k.p.c., nie mogły okazać się skuteczne.

Podnieść w tym miejscu należy również i to, że wskazany w zarzutach przepis art. 554 § 3 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 15 kwietnia 2016 r. nakładał obowiązek zawiadomienia o terminie rozprawy obok prokuratora także organu uprawnionego do reprezentowania Skarbu Państwa. Przepis ten nie dotyczył zatem treści wyroku, a jedynie wskazywał na podmioty uprawnione do udziału w rozprawie. Nie sposób zatem z tej regulacji wywieść obowiązku wskazania w wyroku statio fisci. Zapewne skarżący mieli na uwadze regulację z art. 558 k.p.k., skoro przywołali też w zarzutach stosowne przepisy k.p.c. Zauważyć należy, iż stosowany poprzez art. 558 k.p.k. przepis art. 67 § 2 k.p.c. pozwalał na ustalenie w konkretnym postępowaniu o odszkodowanie lub zadośćuczynienie organów reprezentujących w postępowaniu Skarb Państwa w rozumieniu art. 554 § 3 k.p.k. Organy takie zostały w toku niniejszego postępowania ustalone i zawiadomione o terminie rozprawy.

Odnosząc się do wniosku obu Prezesów o zmianę zaskarżonego wyroku przez wskazanie Prokuratury Okręgowej w B. jako organu właściwego do zapłaty zadośćuczynienia, gdyż w ich ocenie to z działalnością tego organu wiąże się roszczenie wnioskodawczyni, stwierdzić należy, odwołując się do treści przywołanego przez skarżących art. 67 § 2 k.p.c., że za organ, z którego działalnością wiąże się dochodzone roszczenie za tymczasowe aresztowanie, może być uznany wyłącznie sąd, nie zaś prokurator, ponieważ to sąd podejmuje decyzję procesową o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, w wykonaniu której następuje pozbawienie wolności podejrzanego. Istotna z tego punktu widzenia jest podejmowana przez właściwy organ decyzja kończąca incydentalne postępowanie w przedmiocie środka zapobiegawczego, a nie wniosek ją inicjujący lub złożony od decyzji sądu środek odwoławczy.

Jako niezasadne ocenione zostały także zarzuty obrazy art. 445 § 1 i 2 k.c., art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 445 § 1 k.c., jak też zarzuty wskazujące na błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku.

Formułujący zarzut błędu w ustaleniach faktycznych Prezes Sądu Rejonowego w B. w rzeczywistości żadnych ustaleń Sądu I instancji nie kwestionuje, a jedynie wskazuje, że okoliczności rzutujące na wysokość zadośćuczynienia pozostają w związku z działaniem Prokuratury Okręgowej w B., która winna być wskazana w wyroku jako statio fisci. Jest to argument błędny nie tylko dlatego, że jak wyżej podniesiono, dochodzone roszczenie wiąże się z decyzją sądu, ale też w świetle regulacji art. 552 a § 1 k.p.k., zgodnie z którą znaczenie ma związek doznanej krzywdy z wykonywaniem wobec wnioskodawczyni środka przymusu. Taki zaś związek przyczynowy niewątpliwie wystąpił, niezależnie od tego, działania którego organu procesowego tę krzywdę spowodowało.

Kolejne zarzuty, a to zarzut obrazy prawa procesowego - art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 445 § 1 k.c. - podniesiony przez Prezesa Sądu Okręgowego w B., zarzut naruszenia przepisu art. 445 § 1 i 2 k.c. podniesiony przez Prezesa Sądu Rejonowego w B., jak też zarzut błędu w ustaleniach faktycznych podniesiony przez prokuratora, zmierzają do zakwestionowania wysokości zasądzonej tytułem zadośćuczynienia kwoty jako nadmiernie wysokiej. Są to zarzuty niezasadne o tyle, że kryteria oceny wysokości zadośćuczynienia winny być rozważane w związku z konkretną osobą pokrzywdzonego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 listopada 2009 r. sygn. III CSK 62/09, LEX nr 738354; z dnia 17 września 2010 r. sygn. II CSK 94/10, LEX nr 672675; z dnia 22 czerwca 2005 r., sygn. III CK 392/04). Przydatność zaś kierowania się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach jest ograniczona, albowiem porównanie takie może stanowić orientacyjną wskazówkę i nie może naruszać zasady indywidualizacji okoliczności wyznaczających rozmiar krzywdy doznanej przez konkretnego

poszkodowanego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2013 r., V KK 464/12, Prok i Pr.–wkł. 2013, nr 10, poz. 18). Porównywanie zadośćuczynienia do średniego wynagrodzenia może stanowić pewne pomocnicze kryterium oceny wysokości zadośćuczynienia, nie może ono jednak stanowić wyłącznego miernika jego wartości i nie może być stosowane mechanicznie. Zadośćuczynienie ma bowiem na celu naprawienie krzywd niematerialnych, a zatem trudno wymiernych i zakres rekompensaty materialnej zależeć powinien przede wszystkim od każdego indywidualnego przypadku (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 kwietnia 1991 r., I ACr 53/91, LexPolonica nr 344219, OSAiSN 1992/5/50).

W rozpatrywanej sprawie Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny wszystkich okoliczności dotyczących pozbawienia wolności wnioskodawczyni, mogących mieć wpływ na wysokość zasądzonej tytułem zadośćuczynienia kwoty. Uwzględnił zatem okoliczności, w jakich doszło do jej zatrzymania, a następnie jej tymczasowego aresztowania. Miał tu na uwadze charakter wykonywanej przez nią pracy, medialny rozgłos towarzyszący zatrzymaniu i aresztowaniu, utratę dobrego imienia, przerwanie kariery zawodowej, utratę poczucia bezpieczeństwa, złe warunki w jednostce penitencjarnej podczas tymczasowego aresztowania. W świetle tych okoliczności zasądzona tytułem zadośćuczynienia kwota 30.000 zł nie może być uznana za nadmiernie wygórowaną i prowadzącą do niezasadnego wzbogacenia wnioskodawczyni, także przy pomocniczym uwzględnieniu kwot zasądzanych w innych sprawach. Stanowi odpowiednią rekompensatę za doznaną krzywdę, spełnia funkcję kompensacyjną oraz przedstawia odczuwalną wartość ekonomiczną.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Apelacyjny zaskarżony wyrok utrzymał w mocy, kosztami postępowania odwoławczego obciążając Skarb Państwa.

SSO del. Andrzej Ziębiński SSA Wiesław Kosowski SSA Grzegorz Wątroba